

**Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови**

Відтворення мовної особистості кіногероя (на матеріалі серіалу “Friends” та його українського перекладу)

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «бакалавр»

студентки 4 курсу бакалаврату

освітньої програми

«Переклад з англійської та другої західноєвропейської мови»,

спеціальність – Філологія (перша - англійська)

Валерія Богданівна КІНЗЕРСЬКА

Науковий керівник:

Вікторія Юріївна МАСАНОВЕЦЬ

«Допущено до захисту»

Протокол засідання

кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови

протокол №13 від «03» червня 2024 року

в.о.завідувача кафедри _____ (підпис)

к.філол.н. Олена Підгрушна

КИЇВ
2024

АНОТАЦІЯ

Кінзерська В.Б. Відтворення мовної особистості кіногероя (на матеріалі серіалу "Friends" та його українського перекладу). – Кваліфікаційна (бакалаврська) робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня вищої освіти спеціалізації 035 «Філологія» освітньо-професійної програми «Переклад з англійської та другої західноєвропейської мови». – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2024.

Досліджено основні аспекти та проблем відтворення мовної особистості кіногероїв у перекладі, а також мовні засоби, стратегії та тактики, застосовані для відтворення особливостей мовної особистості персонажів, їх індивідуальних рис, з урахуванням культурних та лінгвістичних відмінностей, у культовому серіалі "Friends" та в його українському перекладі.

Проведено огляд теоретичних підходів до вивчення відтворення мовної особистості у перекладі та досліджено основні проблеми і труднощі, що виникають при цьому, зокрема, у контексті забезпечення адекватності та еквівалентності перекладу. Виявлено загальні тенденції відтворення мовної особистості персонажів у вітчизняній перекладацькій практиці, враховуючи специфіку та вплив особливостей української мови.

Здійснено детальний аналіз мовних засобів, стратегій та перекладацьких тактик, застосованих при перекладі серіалу "Friends" українською мовою, виділено найбільш вдалі та невдалі приклади відтворення мовної особистості, надано обґрунтовану оцінку перекладацьким рішенням. Визначено можливі напрямки вдосконалення відтворення мовної особистості в перекладах кіногероїв.

Ключові слова: мовна особистість, відтворення мовної особистості, переклад, серіал "Friends", мовні засоби, тактики, стратегії.

SUMMARY

Kinzerska V.B. Reproducing the Linguistic Personality of a Movie Character (Based on the TV Series "Friends" and Its Ukrainian Translation). – Qualification (bachelor's) work for obtaining the educational and qualification level of higher education specialization 035 «Philology» of the educational and professional program «Translation from English and the second Western European language». – Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, 2024.

The main aspects and problems of reproducing the linguistic personality of movie characters in translation are studied, as well as the linguistic means, strategies, and tactics employed to reproduce the characteristics of the characters' linguistic personalities, their individual features, taking into account cultural and linguistic differences, in the cult TV series "Friends" and its Ukrainian translation.

A review of theoretical approaches to the study of reproducing linguistic personality in translation is conducted, and the main problems and difficulties arising in this context, particularly in terms of ensuring translation adequacy and equivalence, are investigated. General tendencies in reproducing the linguistic personality of characters in domestic translation practice is identified, taking into account the specifics and influence of the Ukrainian language.

A detailed analysis of the linguistic means, strategies, and translation tactics used in the Ukrainian translation of the TV series "Friends" is carried out, with the most successful and unsuccessful examples of reproducing linguistic personality highlighted, and a substantiated evaluation of translation decisions provided. Possible directions for improving the reproduction of linguistic personality in translations of movie characters are identified.

Key words: linguistic personality, reproduction of linguistic personality, translation, TV series "Friends", linguistic means, tactics, strategies.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	
SUMMARY.....	
ВСТУП.....	
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДТВОРЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ КІНОГЕРОЯ.....	
1.1 Загальний огляд підходів до вивчення відтворення мовної особистості в перекладі	
1.2 Мовна особистість та її роль в перекладі: теоретичні концепції	
1.3 Проблеми та труднощі відтворення мовної особистості в перекладі: аспекти адекватності, еквівалентності, тощо	
1.4 Загальні тенденції у відтворенні мовної особистості в українських перекладах.....	
Висновки до першого розділу.....	
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВІДТВОРЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ КІНОГЕРОЇВ У СЕРІАЛІ "FRIENDS" ТА ЙОГО УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ.....	
2.1 Стратегії та тактики перекладачів: порівняльний аналіз оригіналу та перекладу	
2.2 Вдалі та невдалі приклади відтворення мовної особистості: аргументований огляд перекладацьких рішень	
2.3 Визначення можливих напрямків вдосконалення відтворення мовної особистості в перекладах кіногероїв.....	
Висновки до другого розділу	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ.....	
SUMMARY.....	

ВСТУП

В сучасному кінематографі велику увагу приділяється вивченню та розумінню мовних аспектів перекладу, зокрема, відтворенню мовної особистості кіногероїв. Це питання є актуальним і важливим в контексті постійного зростання інтернаціоналізації кіноіндустрії та розширення глядацької аудиторії на світовому ринку.

Ця кваліфікаційна робота присвячена теоретичним аспектам відтворення мовної особистості кіногероя в перекладі. Загальний огляд досліджень щодо цього питання розглядається в першому підрозділі. Далі досліджується різноманіття мовних особистостей та їх роль у перекладі через теоретичні концепції. Проблеми та труднощі відтворення мовної особистості в перекладі розглядаються у контексті аспектів адекватності, еквівалентності та інших важливих питань.

Робота фокусується на конкретному аналізі відтворення мовної особистості кіногероїв у популярному серіалі "Friends" та його українському перекладі. Стратегії та тактики перекладачів об'єктивно порівнюються через призму оригіналу та його перекладу. Досліджується спектр вдалого та невдалого відтворення мовної особистості з аналізом перекладацьких рішень. Зокрема, розглядаються загальні тенденції у відтворенні мовної особистості в українських перекладах з урахуванням впливу особливостей української мови. Також, визначаються можливі напрямки удосконалення відтворення мовної особистості в перекладах кіногероїв.

Актуальність дослідження виражається в його спроможності розкрити основні аспекти та проблеми відтворення мовної особистості кіногероїв у перекладі, що може сприяти подальшій удосконаленій практиці перекладу в кіноіндустрії.

Об'єктом дослідження є мовна особистість кіногероїв та її відтворення у перекладі, зокрема, у серіалі "Friends" та його українському перекладі.

Предметом дослідження є мовні засоби, стратегії та тактики відтворення мовної особистості кіногероїв серіалу "Friends" в його українському перекладі.

Метою дослідження є визначити мовні засоби (стратегії, тактики, перекладацькі трансформації), які використовує перекладач для відтворення особливостей мовної особистості персонажів українською мовою в дубляжі, а також встановити, як ці засоби впливають на сприйняття мовної особистості персонажа в перекладі.

Завдання дослідження:

- провести загальний огляд підходів до вивчення відтворення мовної особистості в перекладі;
- дослідити проблеми та труднощі відтворення мовної особистості в перекладі, зокрема, у контексті адекватності та еквівалентності;
- визначити загальні тенденції у відтворенні мовної особистості в українських перекладах, враховуючи вплив та особливостей української мови;
- провести аналіз відтворення мовної особистості кіногероїв у серіалі "Friends" та його українському перекладі, визначити стратегії та тактики перекладу;
- виділити вдалі та невдалі приклади відтворення мовної особистості з обґрунтованим оглядом перекладацьких рішень;
- визначити можливі напрямки удосконалення відтворення мовної особистості в перекладах кіногероїв, що може внести позитивний внесок у практику перекладу в кіноіндустрії.

Методами дослідження є:

- **метод аналізу** для дослідження наукових праць з обраної теми для вивчення поняття “мовна особистість” та особливостей її відтворення в перекладі;
- **компаративний метод** для порівняння варіантів перекладу українською мовою з мовою оригіналу;
- **перекладознавчий аналіз** для визначення оптимальних стратегій та прийомів передачі характерних рис персонажа в цільовій мові, враховуючи культурні та лінгвістичні відмінності.
- **контекстуальний аналіз** для виявлення специфічних мовленнєвих особливостей, що індивідуалізують манеру спілкування конкретного персонажа.

Наукова новизна. Дослідження розкриває нові підходи до аналізу та оцінки стратегій відтворення мовної особистості персонажа, що сприяє поглибленню наукового розуміння проблеми відтворення мовної особистості кіногероїв у перекладі.

Теоретичне значення. Дослідження робить внесок у теоретичну сферу перекладознавства, розширюючи розуміння процесів відтворення мовної особистості. Отримані результати можуть бути корисні для студентів, викладачів та науковців, які цікавляться проблемами перекладу та мовної адаптації в кінематографі.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані в практиці перекладу, зокрема, у роботі з перекладачами та лінгвістами, спрямованою на поліпшення якості відтворення образів кіногероїв. Аналіз вдалих та невдалих рішень, аргументований огляд перекладацьких стратегій, можуть слугувати основою для підвищення професійної компетентності перекладачів та вдосконалення перекладацької практики в кіноіндустрії.

Апробація. Результати наукового дослідження обговорювалися на VIII Всеукраїнських наукових читаннях за участю молодих учених «ФІЛОЛОГІЯ XXI СТОЛІТТЯ: НОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ» (ННІФ КНУ імені Тараса Шевченка, 11 квітня 2024 року).

Публікації. Основні положення та результати дослідження були опубліковані в першій частині збірки тез конференції VIII Всеукраїнських наукових читань за участю молодих учених, які відбулися у Навчально-науковому інституті філології 11-12 квітня 2024 року

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та довідкової літератури, додатків та загальних висновків англійською мовою.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДТВОРЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ КІНОГЕРОЯ

1.1 Загальний огляд підходів до вивчення відтворення мовної особистості в перекладі

Проблема відтворення мовної особистості персонажів у перекладі є надзвичайно важливим питанням для забезпечення адекватної передачі авторського задуму, атмосфери твору та індивідуальних рис героїв у цільовій мові. Саме через призму мовної особистості героїв автор часто передає культурну специфіку, психологічні нюанси та ідейний задум твору. Для перекладача ретельне відтворення мовної особистості персонажів є невід'ємним аспектом забезпечення адекватного перекладу.

Теоретичні підходи до вивчення відтворення мовної особистості в перекладі відображають розмаїття концепцій та поглядів, які виникли впродовж розвитку перекладознавства. Один із підходів спрямований на культурно-компаративний аналіз, де вивчення мовної особистості розглядається в контексті соціокультурного середовища, що впливає на формування мови персонажів. Цей підхід акцентує увагу на культурних та історичних аспектах, що впливають на мовленнєвий стиль та психологію персонажів у вихідному тексті [31].

Ще одним важливим теоретичним підходом до вивчення відтворення мовної особистості в перекладі є психолінгвістичний аналіз, який зосереджується на пізнавальних та емоційних аспектах відтворення мовної особистості. Розглядаючи індивідуальні риси мови, цей підхід аналізує, як переклад впливає на сприйняття персонажів глядачем або читачем, пробуючи відтворити не лише семантику, а й емоційність тексту [6].

Сучасні технології засвідчили зростання інтересу до когнітивних підходів у вивченні відтворення мовної особистості в перекладі. Цей напрямок аналізу спирається на вивчення мислення та розуміння мови, концентруючись на когнітивних процесах, які лежать в основі відтворення мовної особистості в

перекладі. Теоретичні підходи відображають різноманіття поглядів та дозволяють аналізувати відтворення мовної особистості в перекладі з різних перспектив, враховуючи культурні, психологічні та когнітивні аспекти цього процесу [35].

Зокрема, когнітивний підхід до дослідження відтворення мовної особистості в перекладі розглядається як метод, що акцентує увагу на розумінні та тлумаченні перекладачем когнітивних аспектів тексту. Цей підхід включає вивчення психології сприйняття та обробки інформації під час перекладу, що допомагає розкрити тонкощі відтворення мовної особистості. Такі методологічні підходи взаємодіють, створюючи комплексний підхід до вивчення відтворення мовної особистості в перекладі, що об'єднує якісні та кількісні аспекти аналізу для більш глибокого розуміння цього явища [27, 46].

Методологічні підходи, які використовуються в дослідженнях відтворення мовної особистості в перекладі, визначають стратегії та методи дослідження цього складного явища. Один із підходів є лінгвокультурологічний, що передбачає аналіз тексту в контексті культурних особливостей джерела та цільової мови. Цей методологічний підхід розглядає взаємозв'язок мови та культури, а також вплив культурного контексту на вибір перекладацьких рішень, спрямованих на відтворення мовної особистості [9].

Ще одним важливим методологічним підходом є корпусне дослідження, яке базується на вивченні масивів текстів для виявлення типових лінгвістичних та стилістичних особливостей, що визначають мовну особистість. Застосування лінгвістичних корпусів дозволяє кількісно оцінити вживання певних виразів, обортів та лексичних одиниць, що є характерними для конкретної мовної особистості у вихідному тексті та їх відтворення в перекладі [15].

Деякі невирішені питання стосуються також розвитку технологій та їх впливу на переклад. Використання машинного перекладу та інших інновацій

може вносити свої особливості в процес відтворення мовної особистості, викликаючи необхідність адаптації традиційних методів дослідження. Динаміка мовної еволюції та зміни у способах використання мови в сучасному суспільстві створюють нові виклики для дослідників, визначаючи напрями майбутніх досліджень у галузі відтворення мовної особистості в перекладі [33].

1.2 Мовна особистість та її роль в перекладі: теоретичні концепції

Українська мовознавиця Л. Струганець визначає поняття „мовна особистість” як комплекс компонентів – психічного, соціального, культурного, етичного та інших, переломлених через мову. Вона охоплює сукупність лінгвістичних, стилістичних, тематичних та емоційних характеристик, які визначають ідентичність мовленнєвого виразу. Мовна особистість може виявлятися через вибір лексичних одиниць, граматичні структури, а також через особливості тематики, стилю та тону [21].

Л. Засекіна зазначає, що з точки зору української психолінгвістики, мовна особистість це "сукупність пізнавальних, емоційних та мотиваційних властивостей, що забезпечують мовну компетенцію людини як носія певного національно-культурного простору" [5].

У контексті перекладу, відтворення мовної особистості стає завданням, що передбачає збереження унікальних рис та вираження персонажів чи авторів оригіналу. Це включає у себе ретельний аналіз не лише лінгвістичних особливостей, але й врахування соціокультурного тла, з якого виникає мовна особистість. Визначення мовної особистості є ключовим для розуміння та ефективного відтворення текстів у різних мовах. Це поняття покликане враховувати не лише мовні аспекти, але й глибокі культурні та індивідуальні відмінності, що робить його невід'ємною складовою вивчення перекладознавства та лінгвістики [5].

Типологія мовної особистості визначається різноманітністю її проявів та включає в себе різні категорії, які можуть служити основою для класифікації. Один із аспектів типології – це стилістична розмітка, яка визначається вибором мовних засобів та їх комбінацією для досягнення конкретного висловлювального ефекту [18].

Важливими є стилізації мовної особистості, які можуть виникати внаслідок впливу конкретного жанру чи специфіки тексту. Це може включати в себе використання жанрових виразів, жаргону чи фахової лексики, що визначають специфічний стиль мовлення персонажів чи авторів. Типологія мовної особистості враховує різноманітні аспекти, такі як стиль, етнічна приналежність та стилізації, і надає можливість класифікувати та розуміти цю складну лінгвістичну реальність [17].

Також важливо враховувати соціокультурний контекст та етнічні особливості, оскільки вони впливають на формування мовленнєвої індивідуальності. Етнічність визначає ще одну категорію типології, оскільки мовна особистість може бути впливованою не лише культурою загалом, але й конкретною етнічною групою. Важливо розрізняти мовні особливості, які є загальними для всього народу, та ті, що є індивідуальними через приналежність до певного етносу [37, 233–241].

Роль мовної особистості в процесі перекладу виявляється важливою та складною. Перекладач повинен бути спроможним відтворити не лише лінгвістичні особливості оригіналу, але й передати унікальний стиль, емоційний відтінок та ідентичність мовленнєвого виразу персонажа чи автора. Мовна особистість, визначаючи вибір слів, граматичні конструкції та тон мови, впливає на сприйняття тексту та формує його характер [34, 170].

У процесі перекладу важливо зберегти та передати цю мовну ідентичність, адаптувати її до культурного тла цільової мови. Виклик полягає в

тому, щоб знайти баланс між відтворенням оригінального виразу та його адаптацією до мовленнєвих та культурних особливостей цільової аудиторії. Перекладач повинен бути чутливим до контексту, враховувати соціокультурні відмінності та тонкощі вживання мови в різних спільнотах.

Мовна особистість може зазнавати змін у процесі перекладу, особливо при адаптації до вимог цільового ринку чи врахуванні особливостей перекладацького стилю. Збереження автентичності мовленнєвого образу при цьому вимагає від перекладача творчого підходу та глибокого розуміння не лише лінгвістичних, але й культурних аспектів тексту. Розуміння та відтворення мовної особистості у процесі перекладу є ключовим для забезпечення вірного передачі не лише змісту, але й стилю, настрою та індивідуальності оригіналу [32, 12–24].

Динаміка зміни мовної особистості в процесі перекладу є складною та мінливою. Перш за все, важливо розглядати контекст та чинники, які можуть впливати на цю динаміку. Соціокультурні аспекти, різниці у лінгвістичних традиціях та вимоги цільового аудиторіуму можуть викликати зміни у способах вираження мовної особистості. У деяких випадках перекладачі можуть обирати стратегії, спрямовані на збереження автентичності мовленнєвого образу. Однак, іноді, з метою адаптації до нового контексту чи задоволення вимог цільового ринку, може відбуватися певна трансформація мовної особистості. Це може включати в себе виправлення культурних нюансів, відтінків та вибір інших лінгвістичних засобів для досягнення максимальної ефективності у сприйнятті тексту [4].

Динаміка зміни мовної особистості може бути пов'язана з розвитком сюжету чи персонажів у перекладених творах. Особливості мови можуть підкреслювати зміни в характері, емоційному стані та розвитку індивідуальних персонажів. Вивчення динаміки зміни мовної особистості в перекладі вимагає

уважного аналізу впливу культурних, соціальних та жанрових факторів на текст. Розуміння цієї динаміки стає ключем до успішного відтворення та адаптації мовленнєвого образу в новому мовному середовищі [12].

Отже, мовна особистість має типологічні різновиди, які включають стилістичні відмінності, етнічні та соціокультурні особливості, а також стилізації мовленнєвого образу. Роль мовної особистості в перекладі полягає в забезпеченні відтворення не лише лінгвістичних аспектів оригіналу, але й передачі стилю, ідентичності та емоційного забарвлення. Динаміка зміни мовної особистості в перекладі обумовлена соціокультурними та перекладацькими чинниками, що може призводити до трансформації виразу з метою адаптації до нового контексту чи аудиторії. Врахування цих аспектів визначає успішність відтворення мовної особистості в перекладі та його адаптацію до вимог різноманітних лінгвокультурних середовищ.

1.3 Проблеми та труднощі відтворення мовної особистості в перекладі: аспекти адекватності, еквівалентності, тощо

Аспекти лексичної адекватності в перекладі є ключовими для забезпечення точності та вірності виразу мовленнєвого образу. Однією з основних труднощів є знаходження еквівалентів, які не лише передають лексичне значення, але й враховують стилістичні відтінки та емоційний фон оригіналу. Перекладач повинен виявити вміння вибирати слова, які точно відтворюють внутрішню лексичну специфіку оригіналу, уникати загальних або формальних виразів, що можуть втратити семантичні відтінки [26, 83].

Важливо враховувати контекстуальні варіації та використовувати лексичні одиниці, які відповідають особливостям персонажа чи автора. Уникання перекладацьких кальк, а також збереження специфічності та автентичності слів допомагає у подоланні труднощів лексичної адекватності.

Процес вибору слів повинен бути детально обґрунтованим і враховувати не лише семантику, але й експресивні та колоритні аспекти лексичного виразу, які визначають мовленнєву особистість оригіналу. Адекватність лексичного перекладу визначає точність та відтворення унікальних лексичних особливостей мовленнєвого образу в перекладеному тексті [2].

Аспекти граматичної адекватності у перекладі є фундаментальними для збереження структури та граматичних особливостей мовленнєвого образу оригіналу. Один із викликів полягає в тому, щоб дотримуватися адекватних граматичних конструкцій мови при збереженні семантичного змісту. Перекладач повинен мати високий рівень граматичної компетенції в обох мовах, щоб відтворити не лише основні граматичні структури, але й специфічні вирази та конструкції, що визначають мовленнєвий стиль. Особлива увага має бути приділена відтворенню граматичних нюансів, які характеризують мовленнєву індивідуальність. Тут важливо уникати загальних перекладацьких рішень та враховувати тонкості вживання граматичних форм, які можуть впливати на емоційний відтінок та стиль оригіналу [7].

З іншого боку, деякі граматичні особливості можуть бути трудно перекладені через відсутність точних еквівалентів у цільовій мові. Вирішення таких труднощів вимагає творчого підходу перекладача та здатності знаходити граматичні конструкції, що забезпечують адекватність перекладу без втрати граматичної правильності. Граматична адекватність в перекладі визначається не лише дотриманням правил граматики, але й збереженням граматичних особливостей, які формують мовленнєву індивідуальність оригіналу [24].

Аспекти емоційної еквівалентності в перекладі визначаються потребою відтворення не лише семантичного змісту, але й емоційного забарвлення мовленнєвого образу. Оригінальний текст може містити вирази, що не лише передають інформацію, але й відображають емоційний стан персонажа чи

автора. У процесі перекладу важливо виявити еквівалентні вирази, які викликають подібні емоційні реакції у читача чи глядача цільової аудиторії. Труднощі можуть виникнути, оскільки кожна мова має свої власні нюанси в передачі емоцій. Слова, які викликають певні емоції в одній мові, можуть мати різний емоційний заряд у іншій. Тому перекладач повинен уважно вивчати контекст та відчуття, які супроводжують оригінальний текст, та відтворювати їх у перекладі [23, 72].

Додатковий аспект емоційної еквівалентності пов'язаний із збереженням індивідуального стилю мовлення, який визначається емоційним відтінком. Перекладач повинен передати читачеві чи глядачеві той самий емоційний досвід, який виникає від оригінального мовленнєвого образу, зберігаючи при цьому відтінки та нюанси, які роблять його унікальним. Успішне досягнення емоційної еквівалентності визначається здатністю перекладача точно виразити емоції, що призводять до аналогічних реакцій у читача чи глядача, які виникали б при сприйнятті оригіналу [30, 327–349].

Аспекти стилістичної адекватності в перекладі визначаються потребою відтворення не лише граматичних та семантичних особливостей мовленнєвого образу, але й його характерного стилю. Використання конкретних лексичних одиниць, структур, тону та манери висловлювання є ключовим для збереження стилістичних особливостей оригіналу. Один із викликів полягає в тому, щоб визначити, які саме стилістичні риси важливі для передачі, оскільки деякі вирази чи обороти можуть бути унікальними для певного мовного реєстру або жанру. Перекладач повинен враховувати контекст та призначення тексту, адаптуючи стиль до вимог цільової аудиторії, зберігаючи при цьому основні стилістичні риси оригіналу [13].

Уникнення стилістичних неспівпадінь та збереження інтонацій та виразних засобів є важливими аспектами стилістичної адекватності. Це вимагає

від перекладача не лише розуміння граматичних конструкцій, але й вміння відтворювати особливості авторського стилю, які надають тексту його вираження та виразність. Успішна реалізація стилістичної адекватності в перекладі полягає у збереженні ідентичності стилю мовленнєвого образу при врахуванні особливостей мовної системи та культурного контексту цільової аудиторії [25, 40–45].

Аспекти культурної еквівалентності в перекладі виявляються особливо важливими, оскільки вони визначають, наскільки вдало вдається передати культурні контексти та особливості мовленнєвого образу в іншій мові. Кожна культура має унікальні вирази, метафори, асоціації та інші елементи, що формують структуру та сенс мовлення. У процесі перекладу важливо не лише відтворити семантику слів, але й зрозуміти культурний контекст, в якому вони використовуються. Це включає в себе традиції, історію, погляди на світ та інші аспекти, які можуть впливати на тлумачення конкретних виразів чи виразів у тексті [14].

Труднощі виникають при перекладі культурно-специфічних виразів, які можуть не мати точного еквіваленту в іншій мові. Перекладач повинен бути здатний виявити альтернативні вирази, що не лише передають схожий зміст, але й враховують культурні особливості цільової аудиторії. Для цього перекладач повинен знати свою культуру, та знати специфіку культури тієї нації, мову якої він перекладає. Культурна еквівалентність вимагає врахування норм та вимог культури, в якій відбувається переклад. Зміна аспектів, які можуть бути важливими для однієї культури, але не мати значення для іншої, може впливати на сприйняття мовленнєвого образу. Таким чином, ефективна реалізація культурної еквівалентності в перекладі передбачає глибоке розуміння культурних особливостей та вміння враховувати їх у створенні адекватного мовленнєвого образу в іншій мові [8, 20–27].

Синтаксична адекватність в перекладі визначається здатністю точно відтворити структурні особливості мовленнєвого образу оригіналу. Це включає в себе збереження порядку слів, типів речень, конструкцій та інших синтаксичних елементів, які характеризують стиль автора чи персонажа. Успішний переклад повинен не лише передавати значення окремих слів, але й зберігати їхню синтаксичну організацію. Використання різних синтаксичних конструкцій може впливати на емоційний відтінок та структуру розповіді, тому важливо уникати перекладацьких рішень, які можуть порушити цю організацію. Перекладач повинен мати високий рівень синтаксичної компетенції в обох мовах, щоб виразно та вірно відтворити не лише лексичний, але й синтаксичний аспект мовленнєвого образу [1].

Важливим аспектом є також врахування стилістичних відмінностей у синтаксичних рішеннях, які можуть визначати індивідуальність мовленнєвого образу. Синтаксична адекватність в перекладі вимагає не лише дотримання граматичних правил, але й збереження структурних особливостей, які надають тексту його характер та виразність. Таким чином, успішна реалізація синтаксичної адекватності передбачає збереження оригінальної структури мовленнєвого образу, дотримуючись при цьому вимог обох мов [10, 391–418].

Таким чином, аспекти адекватності, такі як лексична, граматична, емоційна, стилістична та культурна, вимагають від перекладача не лише мовної компетенції, але й глибокого розуміння контексту та особливостей оригіналу. Труднощі пов'язані з вибором відповідних еквівалентів, униканням втрати сенсу та збереженням індивідуальності мовленнєвого образу. Перекладач повинен поєднувати технічну точність з творчим підходом, забезпечуючи не лише правильність, але й виразність перекладеного тексту, щоб передати не лише слова, але й особистісні особливості мовця чи персонажа в новій мові.

1.4 Загальні тенденції у відтворенні мовної особистості в українських перекладах

У теперішній час, коли культурні зв'язки між країнами розширюються, значущість художнього перекладу зростає. Нині плідно працюють на ниві перекладацької діяльності такі українські митці, як В. Шовкун, П. Перебийніс, О. Сенюк, Б. Антоняк та інші. Кращі традиції українського перекладацтва розвивають також В. Морозов, широко відомий як перекладач серії романів про Гаррі Поттера з англійської та Пауло Коельйо з португальської; С. Павличко, авторка перекладів з англійської; Ю. Покальчук, перекладач творів Х. Л. Борхеса, Е. М. Хемінгуея, Дж. Селінджера, Х. Кортасара, Ж. Амаду, Р. Кіплінга, А. Рембо та інших; Б. Антоняк, перекладачка зі слов'янських мов, та інші. Одним з визначних досягнень останніх років став переклад "Божественної комедії" Данте, здійснений М. Стріхою, раніше повний переклад цього видатного твору зробив Є. Дроб'язко. Усе це свідчить про унікальність та високий рівень української перекладацької діяльності, яка посідає чільне місце у світовому перекладознавстві. Самовіддана праця українських перекладачів долучає українських читачів до найкращих здобутків світової літератури, роблячи шедеври світових митців надбанням нашої культури [20, 7–24].

Особливості української мови мають значущий вплив на відтворення мовної особистості в перекладі. Однією з особливостей є гнучкість граматичної системи української мови, що може дозволяти різні варіанти виразності та структури відтворення мови героїв. Наприклад, українська мова може мати різні форми виразу для вираження почуттів, що відкриває можливості для відтворення широкого спектру мовних нюансів [3].

Ще однією особливістю є наявність різноманітних діалектів та регіональних варіацій, які можуть впливати на вибір конкретних слів чи виразів

у перекладі. Перекладач повинен бути чутливим до цих варіацій, оскільки вони можуть відображати внутрішні аспекти мовної ідентичності персонажів. Особливості української мови, такі як наявність великої кількості синонімів та варіантів виразності, можуть впливати на вибір слів та конструкцій для відтворення мовної особистості. Важливо враховувати ці особливості, щоб забезпечити максимальну точність та виразність у відтворенні мовної індивідуальності персонажів українською мовою [11].

Перекладачі, адаптуючи вирази та мовні риси до культурних та лінгвістичних очікувань української аудиторії, здійснюють низку стратегій, спрямованих на збереження відтворюваного образу та мовної особистості. Перш за все, вони враховують культурні реалії та традиції, щоб забезпечити відповідність виразів і висловлювань українському контексту. Наприклад, якщо в оригіналі присутні культурно-зумовлені жаргонізми, перекладачі можуть знаходити еквівалентні вирази, які б були зрозумілі та прийнятні для української аудиторії.

Важливо також враховувати різницю в лінгвістичних нюансах та виразності, оскільки деякі аспекти можуть відрізнятися між англійською та українською мовами. Перекладачі використовують адаптацію та модифікацію виразів таким чином, щоб вони були природними та легко сприйнятними для українських глядачів, зберігаючи при цьому стилістичні особливості кіногероїв. Засоби виразності, такі як жестовість, інтонація та міміка персонажів, також можуть бути адаптовані з урахуванням української культурної специфіки. Однак важливо уникати втрати оригінального змісту та виразності, забезпечуючи баланс між адаптацією та збереженням автентичності мовного образу [28, 25].

Відтворення мовної особистості у контексті сучасних змін у мові, таких як нові слова, фрази чи граматичні конструкції, вимагає від перекладачів особливої

уваги до актуальних лінгвістичних явищ. Сучасна мовна дійсність постійно еволюціонує, вводячи нові терміни та вирази, які відображають сучасні технології, культурні тенденції та інші аспекти сучасного життя.

Перекладачам необхідно бути в курсі останніх лінгвістичних тенденцій та активно вживати нові слова чи фрази, щоб забезпечити актуальність перекладу. Важливо уникати застарілих або застереотипованих виразів, адаптуючи мовленнєвий стиль персонажів до сучасного мовного контексту. У перекладі кіногероїв перекладачі можуть використовувати нові граматичні конструкції або структури речень, які відповідають сучасним лінгвістичним трендам. При цьому важливо зберігати специфіку мовної особистості героїв та враховувати, як ці сучасні зміни впливають на їхню мовну індивідуальність [22].

У серіалі "Friends" існують численні випадки, коли перекладачі виходять за межі традиційних підходів та експериментують із засобами відтворення мовної особистості героїв. Наприклад, у випадках, коли герої використовують ідіоми, каламбури або жартівливі конструкції, перекладачі можуть здійснювати креативний підхід для збереження гумористичного ефекту та виразності. Також, з огляду на різні реалії культур та говорів, перекладачі можуть впроваджувати нестандартні варіанти адаптації сленгових виразів або регіональних особливостей, щоб забезпечити максимальну близькість між оригіналом і перекладом.

У ситуаціях, коли герої виявляють свою мовну індивідуальність через особливості акценту чи манери висловлювання, перекладачі можуть використовувати творчі засоби, такі як фонетичні адаптації чи вибір виразів, щоб передати ці особливості мовної особистості в українському контексті. Ці експерименти спрямовані на те, щоб зберегти українському глядачеві весь спектр мовних нюансів та виразності, що характерні для оригінального серіалу "Friends".

В контексті відтворення мовної особистості у перекладацькій діяльності важливо враховувати вплив мовної політики на вибір термінів та конструкцій. Мовна політика визначає стандарти та норми використання мови в певному соціокультурному середовищі, і перекладачі повинні враховувати ці вимоги для забезпечення адекватності та прийнятності перекладу. У випадках, коли існують альтернативні варіанти термінів чи конструкцій, перекладачі можуть стикатися з необхідністю вибору між формальністю та неформальністю, або між загальноприйнятими в українській мові виразами та тими, що мають регіональний або стилістичний характер. Мовна політика також може впливати на вибір лексичних та граматичних конструкцій у випадках, коли існують специфічні вимоги щодо вживання термінів чи виразів у певних контекстах. Перекладачам важливо бути свідомими цих норм та керуватися ними для забезпечення відповідності перекладу стандартам мовної політики та дотримання мовної уніфікованості в тексті [29, 56–72].

Таким чином, перекладачі активно застосовують творчі та експериментальні підходи для збереження індивідуальності героїв. Це включає в себе використання нестандартних прийомів адаптації, транскрипції та транслітерації, а також адаптацію до вимог мовної політики. Зазначено, що врахування культурних особливостей, регіональних варіантів мови та уважне вивчення мовної політики стають ключовими факторами для досягнення ефективності відтворення мовної особистості українською мовою.

Висновки до першого розділу

Відтворення мовної особистості під час перекладу є складним процесом, що зумовлено різноманітністю культур та мов. Це безпосередньо впливає на те, як сприймаються персонажі, їхня взаємодія та розвиток сюжету. Важливо

враховувати соціокультурні чинники, які формують мовну особистість. Дослідники використовують низку теоретичних підходів для вивчення цього питання, зокрема культурно-компаративний аналіз, психолінгвістичний аналіз, когнітивний, методологічний та лінгвокультурологічний підходи, а також корпусне дослідження. Проте постійно виникають нові виклики щодо досягнення адекватності та еквівалентності перекладу, особливо в контексті адаптації до нових тенденцій у мовленні та використання сучасних технологій.

Мовна особистість розрізняється за стилістичними відмінностями, етнічними та соціокультурними особливостями, а також за стилізацією мовленнєвого образу. Роль мовної особистості в перекладі полягає в забезпеченні відтворення не лише лінгвістичних аспектів оригіналу, але й передачі стилю, ідентичності та емоційного забарвлення. Динаміка зміни мовної особистості в перекладі обумовлена соціокультурними та перекладацькими чинниками, що може призводити до трансформації виразу з метою адаптації до нового контексту чи аудиторії. Врахування цих аспектів визначає успішність відтворення мовної особистості в перекладі та його адаптацію до вимог різноманітних лінгвокультурних середовищ.

Аспекти адекватності, такі як лексична, граматична, емоційна, стилістична та культурна, вимагають від перекладача не лише мовної компетенції, але й глибокого розуміння контексту та особливостей оригіналу. Труднощі пов'язані з вибором відповідних еквівалентів, униканням втрати сенсу та збереженням індивідуальності мовленнєвого образу. Перекладач повинен поєднувати технічну точність з творчим підходом, забезпечуючи не лише правильність, але й виразність перекладеного тексту, щоб передати не лише слова, але й особливості мовця чи персонажа в новій мові.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВІДТВОРЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ КІНОГЕРОЇВ У СЕРІАЛІ "FRIENDS" ТА ЙОГО УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

2.1 Стратегії та тактики перекладачів: порівняльний аналіз оригіналу та перекладу

Серіал "Friends", який набув культового статусу, став своєрідним випробуванням для перекладачів у різних країнах світу. Персонажі серіалу характеризуються яскравою індивідуальністю та життєрадісністю, для передачі якої активно використовувався багатий арсенал сленгових висловів, ідіоматичних зворотів, каламбурів та культурно маркованих алюзій. Відтворення зазначених мовних засобів засобами цільової мови становило значну складність для перекладачів. Мовна особистість кожного з шести головних героїв – Рейчел, Моніки, Фібі, Роса, Чендлера та Джої – ретельно вибудовувалася за допомогою унікального набору мовних засобів, які відповідали їхнім рисам характеру, соціальним ролям та життєвим обставинами.

В нашому дослідженні ми приділили увагу аналізу труднощів перекладу мовної особливості персонажів, а також досліджували шляхи вирішення цієї проблеми з метою збереження колоритності діалогів та динамічності спілкування друзів під час відтворення оригіналу засобами цільової мови. Адекватна передача мовних нюансів, притаманних кожному персонажеві, є необхідною умовою для повноцінного сприйняття серіалу "Friends" іншомовною аудиторією та її залучення до атмосфери дружніх стосунків головних героїв.

Художній переклад фільмів та серіалів – це складний і багатогранний процес, де важливим аспектом є врахування унікальних особливостей мови оригіналу та мови перекладу. Саме тому здійснення такого перекладу потребує ретельно продуманої стратегії – загального плану дій або принципу, та підібраних тактик, що перекладач застосовує впродовж усього процесу роботи з текстом.

Т. В. Пастрик розподіляє перекладацькі стратегії на три групи:

- 1) Конативні стратегії зосереджені на адресаті взаємодії та враховують зміст і функції спілкування. Їхня мета - визначити смислове навантаження

вихідного тексту й досягти запланованого автором оригіналу впливу на читачів перекладеного тексту.

- 2) Особистісні перекладацькі стратегії визначаються індивідуальними особливостями перекладача в обробці інформації (сприйняття, інтерпретація та породження тексту), що залежать від його характеру.
- 3) Когнітивно-лінгвістичні стратегії ґрунтуються на лінгвістичних і текстових знаннях перекладача: розумінні когнітивної, емоційної, естетичної інформації та особливостей її вербалізації [16, 146].

Комплексне використання цих трьох груп стратегій дозволяє перекладачеві максимально повно і точно передати зміст і форму вихідного тексту засобами цільової мови.

Стратегія перекладу передбачає собою вибір перекладачем загального підходу до перекладу, добір відповідних мовних засобів для того, щоб точно передати зміст в перекладі, а також визначення мети перекладу та врахування цільової аудиторії. Вибір перекладацької стратегії значною мірою залежить від того, якому принципу надається перевага: наближенню культури цільової мови чи збереженню елементів вихідної культури. Відповідно до цього, стратегії перекладу поділяються на дві основні категорії:

1. Доместикація (одомашнення) – стратегія, спрямована на максимальну адаптацію перекладу до норм, цінностей та очікувань цільової культури. Вона передбачає пристосування культурних реалій, ідіоматичних виразів, стилістичних особливостей оригіналу до сприйняття цільовою аудиторією.
2. Форенізація (очуження) – протилежна стратегія, метою якої є збереження культурного різноманіття та самобутності вихідного тексту в перекладі. Вона спрямована на максимальне відтворення іншомовних елементів, екзотизмів, культурних маркерів оригіналу [38; 19, 168-169].

Отже, у деяких випадках перекладачі можуть обирати стратегії, спрямовані на збереження автентичності мовленнєвого образу. Наприклад:

Оригінал:	Переклад:
<p><i>Chandler: Okay, okay. This is an actual joke: What do you serve but can't eat?</i></p>	<p>Чендлер: Окей, окей. Послухайте анекдотець: Що ти подаєш, але не їси?</p>
<p><i>Ross: I don't know, what?</i></p>	<p>Рос: Не знаю, що?</p>
<p><i>Chandler: Tennis balls!</i></p>	<p>Чендлер: Тенісні м'ячі!</p>

Таблиця 2.1

У цьому короткому діалозі переклад слова *"joke"* як *"анекдотець"* - розмовної форми із зневажливим відтінком – передається характерний саркастичний гумор Чендлера, зберігається комічний ефект і підкреслюється дотепна мовна особистість Чендлера.

Переклад фрази Джої *"It's a moo point"* як *"Це – мукання"* є ще одним прикладом форенизації, адаптації англійської фрази до цільової мови та культури. В одній із серій Джої намагається сказати фразу *"moot point"* (безглузде, недоречне питання), проте помилково вимовляє її як *"moo point"*. Ця гра слів ґрунтується на омофонічній природі англійських слів *"moot"* та *"moo"* (ревіння корови). Для глядачів серіалу мовою оригіналу жарт був зрозумілим, адже розкривав комічний бік персонажа Джої як дещо примітивної та неосвіченої людини. Фраза *"It's a moo point"* була перекладена як *"Це – мукання"*. Така передача не лише зберігала оригінальне звучання, а й відтворювала гру слів за рахунок омофонічного збігу слів "мукання" (передача англійського "moo").

Застосування стратегії форенизації передбачає собою збереження культурної автентичності вихідного твору, що також зумовлює необхідність

застосування таких перекладацьких прийомів, як транскодування та калькування. Ці техніки використовуються для максимально точного відтворення власних назв та культурних реалій з метою уникнення спотворення чи втрати змістових елементів кінодискурсу [19, 168–169].

Одним із найбільш яскравих і культових прикладів використання форенизації в перекладі серіалу "Friends" є дослівний переклад фрази персонажа Роса "*We were on a break!*", що він використовує на виправдання своєї зради з іншою жінкою під час "*розриву*" у стосунках з Рейчел. Словосполучення "*on a break*" є ідіоматичним і позначає тимчасове призупинення чи перерву у романтичних стосунках. Під час перекладу українською мовою перекладачі застосували стратегію форенизації та максимального збереження оригінального формулювання через дослівний переклад – "*У нас був розрив!*". Такий буквальний переклад, звісно, не повністю передавав значення ідіоматичного виразу "*on a break*". Проте він дозволив зберегти розмовну автентичність оригінальної репліки Роса та її специфічне звучання.

Однак, іноді, з метою адаптації до нового контексту чи задоволення вимог цільового ринку, може відбуватися певна трансформація мовної особистості. Труднощі можуть виникнути, оскільки кожна мова має свої власні нюанси в передачі емоцій. Слова, які викликають певні емоції в одній мові, можуть мати різний емоційний заряд у іншій. Тому перекладач повинен уважно вивчати контекст та відчуття, які супроводжують оригінальний текст, та відтворювати їх у перекладі. Наприклад, популярну фразу Моніки "*I know!*", що вона використовує для підтримки чогось чи висловлення згоди, Новий канал та 1+1 переклали, як: "*Ясна річ!*" та "*Звісно!*", що не тільки зберігає мовну індивідуальність персонажа, а й створює аналогічний емоційний відгук в українському контексті.

Розглянемо ще декілька прикладів застосування стратегії одомашнення перекладачами. В одній із серій Рос використовує англійську ідіому *"For crying out loud!"*, що за словником Cambridge Dictionary "використовується, коли людина роздратована, для того, щоб підкреслити те, що говориться" [40]. В перекладі цей емоційний вигук було перекладено *"Та хай йому чорт!"*. В іншому епізоді, здивований вигук Фібі *"Man alive!"* (дослівно – *"Жива людина"*), перекладено характерним для української мови вигуком *"Хай Бог милує!"*. Загалом, персонаж Фібі Буффе вирізняється своєю харизматичністю, самовпевненістю та безпосередністю. Ці риси яскраво проявляються в її манері спілкування та вживанні характерних висловів і жартів. Через свою незалежність і впевненість у собі, Фібі часто висловлювалася прямо й відверто, не соромлячись власних думок та переконань. Її репліки часто зривалися з язика спонтанно та без жодних застережень. В одному з епізодів, на комплімент Роса щодо її чудового вбрання, вона зреагувала, використавши фразу *"Duly noted"*. Фразу "duly noted" часто використовують із сарказмом або іронією, особливо в менш формальних ситуаціях, щоб знехтувати чийось твердженням, що вважається неважливим і неактуальним. В українському перекладі ця фраза була перекладена українським фразеологізмом *"Ніде правди діти"*, що, хоч і не є еквівалентом до використаної в оригіналі фрази, проте точно передає її сенс в перекладі, відтоді як цей фразеологізм так само вживається для підкреслення правдивості та вірогідності сказаного [41].

Фраза Моніки *"God helps us"* українською була перекладена *"Рятуй нас Господи"*. В оригіналі фраза *"God helps us"* виражає здивування, занепокоєння та певну розгубленість Моніки перед якоюсь ситуацією. Англійське слово "help" може мати кілька значень – "допомагати", "рятувати", "сприяти" тощо [39]. Український переклад *"рятуй нас Господи"* вдало відтворює емоційний стан персонажа за допомогою влучно підібраного еквівалента. Слово "рятуй"

має сильніше забарвлення тривоги, переляку, прохання про порятунок, ніж просто "допоможи". Це добре передає ступінь здивування та небажання Моніки бачити ту ситуацію, яка склалася. Крім того, використання звернення "Господи" замість нейтрального "Бог" також підсилює емоційне забарвлення фрази, надаючи їй відтінок благання. Отже, перекладач застосував вдалу стратегію пошуку точного контекстуального еквівалента замість буквального перекладу

Стратегія одомашнення також застосовувалася перекладачами, наприклад, у заміні згадок про специфічні для американської культури реалії на більш знайомі українській аудиторії аналоги. Наприклад, кав'ярню "*Central Perk*", в якій друзі проводили значну частину свого дозвілля, на українську мову переклали як "*ресторанчик*", не намагаючись відтворити оригінальну назву, натомість, використали трансформацію генералізації.

Отже, існує можливість поєднання цих двох стратегій у межах одного перекладу, створюючи своєрідну комбінацію одомашнення та очуження. Такий гібридний підхід дозволяє перекладачеві досягти балансу між збереженням культурної автентичності вихідного тексту та її пристосуванням до норм і сприйняття цільової аудиторії.

2.2 Вдалі та невдалі приклади відтворення мовної особистості: аргументований огляд перекладацьких рішень

У результаті аналізу вдалих та невдалих прикладів відтворення мовної особистості персонажів серіалу "Friends" українським перекладом, можна визначити, що деякі вирази та ідіоми втрачають свою специфіку та гумористичний потенціал у перекладі. В українських варіантах часто не вдається передати тонкості та інтонації, які є в оригіналі, призводячи до втрати

виразності та індивідуальності мовної особистості персонажів. Такі недоліки в перекладі можуть впливати на сприйняття глядача та розуміння особливостей кожного героя.

Наприклад, в сцені, де Чендлер вживає фразу "*Could that report BE any later?*", в українському варіанті "*Чи можливо було ще пізніше зробити звім?*" втрачається емоційність та стиль іронії та сарказму Чендлера, що призвело до втрати гостроти та гумористичного ефекту.

Інший приклад невдалого відтворення мовної особистості при перекладі можна прослідити в сцені, коли Рос охороняє секцію в бібліотеці та звертається до охоронця:

<p><i>Оригінал:</i> <i>Ross: Don't sweat it, I've got this section covered. Yeah, in fact I've got this little baby to shine in people's eye. Okay, see you later.</i></p>	<p><i>Переклад:</i> <i>Рос: Ідіть собі, відпочивайте. У мене тут усе під наглядом і в мене є оце, щоби світити в морду. Ну, бувайте.</i></p>
---	---

Таблиця 2.2

Прямий переклад фрази, що сказав Рос *to "shine in people's eye"* – "*світити людям в очі*", натомість, в перекладі маємо "*світити в морду*", що зовсім не відповідає мовній особистості та характеру персонажа. Рос поважає себе як професора, викладача та зазвичай дотримується правильності мовлення та використовує наукові терміни навіть в повсякденному житті, тому перебуваючи на роботі, він не використав би слово "морда".

Іноді український переклад міг не врахувати контекст сценарію та культурні особливості персонажів, що призвело до неприроднього або нелогічного використання мови. Наприклад:

<p><i>Оригінал:</i></p> <p><i>Monica: Ross and Charlie. Joey and Rachel. Phoebe and Mike. We're the only ones leaving with the person we came with!</i></p> <p><i>Chandler: That's not true. I came with Monica, I'm leaving with Weird Al.</i></p> <p><i>Monica: Okay, I've had it with the hair jokes. Tomorrow I'm going to the salon.</i></p> <p><i>Chandler: Okay, Buckwheat.</i></p>	<p><i>Переклад:</i></p> <p><i>Моніка: Рос і Чарлі, Джої і Рейчел, Фібі і Майк, ми тут єдині хто не поміняв партнерів!</i></p> <p><i>Чендлер: Неправда, я приїхав з Монікою, а живу з Альфом.</i></p> <p><i>Моніка: Годі глузувати з моєї зачіски. Завтра вранці перед від'їздом я піду в салон.</i></p> <p><i>Чендлер: Добре, Перекомуніоле.</i></p>
--	--

Таблиця 2.3

В цьому епізоді Чендлер глузує із зовнішності його дружини Моніки. В оригінальній англійській версії Чендлер використовує два специфічні порівняння "**Weird Al**" та "**Buckwheat**", що є відсиланнями до відомих в американській поп-культурі персон із характерною зовнішністю. "**Weird Al**" (Дивний Ел) – це сценічне прізвисько гумориста Ела Янковіча, відомого своїми пародіями та екстравагантною зачіскою. А "**Buckwheat**" був персонажем популярного в 1930-х комедійного шоу "Наша банда" із занадто кучерявим волоссям. Перекладаючи ці жарти українською, перекладачі частково застосували стратегію одомашнення, підбираючи локалізовані аналоги. "**Weird Al**" було перекладено як "**Альф**" – відсилання до відомого персонажа іншопланетянина з пухнастим волоссям із культового серіалу. А "**Buckwheat**" передано як "**Перекомуніоле**" - метафора, яка відсилає до образу людини з розкуйовдженим волоссям, схожим на пір'їну. Проте слід визнати, що такі локалізовані відповідники не повністю передають первинну культурну конотацію жартів Чендлера. Адже українська аудиторія може бути не знайома з контекстом та персонами американської поп-культури, на які спиралися оригінальні порівняння. Тому можна стверджувати, що у даному випадку

перекладачі певною мірою пожертвували формою та автентичністю заради зрозумілості змісту для цільової аудиторії. Збереження оригінальних відсилань *"Weird Al"* та *"Buckwheat"* за допомогою транслітерації чи описових перекладів могло б краще відтворити дотепну манеру Чендлера, однак потенційно ускладнило б сприйняття його жартів українськими глядачами.

Ще одним прикладом є діалог між Росом і Чендлером, коли Рос заходить в квартиру і вітається фразою *"wazzuup!"*, на що Чендлер відповідає йому *"Серьезно, чувак. Три роки тому"*. Сленгова фраза *"What's up"* часто використовується в неофіційному спілкуванні та перекладається як *"як справи"* або *"що нового"* [42]. В серіалі, український переклад цієї фрази звучить *"як воно?"*, що загалом передає неформальне звучання цієї фрази, проте відповідь Чендлера залишається незрозумілою для аудиторії, тому що цей переклад не зберіг контекст та культурну особливість використання цієї фрази саме в цьому епізоді. У 1999 році пивна компанія Budweiser випустила рекламний ролик, який миттєво став популярним. У ньому четверо друзів розмовляли по телефону, повторюючи один одному фразу *"wazzuup!"*. В оригіналі Чендлер натякав, що використовувати цю фразу в 2003 році, через 4 роки після виходу культової реклами, було вже недоречно та застарілим жартом. Це була іронічна репліка про те, що Рос, як завжди, намагається видати себе за модного та сучасного, але насправді не встигає за тенденціями. Такий тонкий натяк на популярність певної фрази з реклами кінця 90-х було важко передати українською без додаткового пояснення контексту. Переклад українською *"Як воно?"* не зовсім зберігає іронічну інтонацію та алюзію на застарілий тренд. Можливо, більш вдалим було б знайти аналогічний приклад застарілого жарту чи модного виразу з української культури того періоду. Загалом, це добре ілюструє складність адекватної передачі культурно-специфічних натяків, жартів та інтонацій при перекладі мовної особистості персонажа.

Тепер розглянемо вдаль відтворення мовної особистості при перекладі. Одним з прикладів є реакція Джої на те, що дівчина взяла картоплю з його тарілки на побаченні: *"Joey doesn't share food!"* українською було передано як *"Джої не ділиться їжею!"* з точністю до оригіналу. Застосування дослівного перекладу, без пошуку будь-яких українських аналогів чи пом'якшень, наділяє репліку автентичністю та зберігає її первинну стилістичну тональність. Така перекладацька стратегія є виправданою, оскільки репліка відображає яскраву рису характеру персонажа – його дитячу егоїстичність та нездатність ділитися їжею. Буквальний переклад допомагає зберегти це жартівливе та дещо інфантильне забарвлення висловлювання.

Ще один приклад:

<p><i>Оригінал:</i></p> <p><i>Rachel: But you said that you liked him! I mean what happened?! Did you just change your mind?!</i></p> <p><i>Erin: Kinda.</i></p> <p><i>Phoebe: Then change it back!</i></p>	<p><i>Переклад:</i></p> <p><i>Рейчел: Ти казала, що він тобі подобається! Що сталося? Ти в ньому розчарувалася?</i></p> <p><i>Ерін: Є трохи.</i></p> <p><i>Фібі: То зачаруйся назад!</i></p>
---	--

Таблиця 2.4

В перекладі, через вдалий підбір еквівалентів, виходить гра слів, що повністю передає "дивацький" стиль Фібі та її стиль мовлення. Український переклад доволі вдало відтворює цю гру слів, використовуючи споріднені за коренем, але протилежні за відтінком значення слова *"розчарувалася"* і *"зачаруйся"*. Таким чином, перекладачі зберегли не лише зміст діалогу, а й його гумористичну тональність, майстерно передавши оригінальну гру слів за допомогою схожих українських лексем.

Схожий приклад можна побачити в епізоді, де Фібі і Чендлер домовилися одночасно розірвати стосунки зі своїми партнерами:

<p><i>Оригінал:</i></p> <p><i>Chandler: That's it?</i></p> <p><i>Phoebe: Yeah, it was really hard.</i></p> <p><i>Chandler: Oh, yeah, that hug looked pretty brutal.</i></p> <p><i>Phoebe: Ok, you weren't there.</i></p>	<p><i>Переклад:</i></p> <p><i>Чендлер: Це все?</i></p> <p><i>Фібі: Так. Було дуже важко</i></p> <p><i>Чендлер: Такі жорстокі обійми</i></p> <p><i>Фібі: Не ти ж обіймався!</i></p>
--	---

Таблиця 2.5

У цьому прикладі перекладач застосував кілька стратегій для відтворення гри слів в репліці Фібі:

1. Стратегія компенсації. Оригінальна фраза *"you weren't there"* містить гру слів – вона натякає як на фізичну відсутність Чендлера під час розриву стосунків Фібі, так і на те, що він не зрозумів емоційної складності цієї ситуації. В українському перекладі *"Не ти ж обіймався!"* компенсовано відсутність прямого еквівалента за допомогою натяку на конкретну ситуацію обіймів, про яку згадував Чендлер.
2. Стратегія конкретизації. Переклад конкретизує абстрактне *"you weren't there"* через вказівку на конкретну дію – *"обіймався"*, яка відсилає до попередньої репліки Чендлера про "жорстокі обійми".
3. Стратегія перифразу. Замість дослівного перекладу фрази, який втратив би гру слів, перекладач перефразував її зміст, зберігши при цьому іронічний тон Фібі про нерозуміння Чендлером емоційної ситуації.

Таким чином, поєднання компенсації, конкретизації та перифразу допомогло зберегти гумористичний ефект та передати натяк Фібі про емоційний стан, який не міг зрозуміти Чендлер через свою фізичну відсутність.

В одному з епізодів, Моніка намагалась довести друзям здатність бути "неправильною" і не такою педантичною, якою її вважають.

<p><i>Оригінал:</i></p> <p><i>Monica: Okay, so I'm responsible, I'm organised. But hey, I can be a kook</i></p>	<p><i>Переклад:</i></p> <p><i>Моніка: Так, я відповідальна, я організована, але можу бути і з джмеликом</i></p>
--	--

Таблиця 2.6

У цьому прикладі було вдало застосовано перекладацьку трансформацію модуляції (сміслового розвитку) для передачі англійського "*a kook*" українською як "*з джмеликом*". Слово "kook" дослівно перекладається як "дивак, ексцентрична людина" [39]. В перекладі було використано український вираз "з джмеликом", що є розмовним і передає образне порівняння дивакуватої людини з хаотичними, непорядкованими рухами джмеля, що натякає на відхилення від норми. Модуляція допомогла зберегти основний зміст фрази про можливу дивакуватість Моніки, але передати це більш виразно й експресивно. У контексті попередніх реплік, де Рос жартома назвав Моніку "неврівноваженою", вибір перекладача став ще більш обґрунтованим, органічно вписавшись у діалог. Отже, в контексті спроби Моніки довести відсутність надмірної педантичності, цей переклад видається доречним і влучним.

Ще один вдалий переклад:

<p><i>Оригінал:</i></p> <p><i>Rachel: Who is being loud?</i></p> <p><i>Chandler: Oh, that would be Monica.</i></p>	<p><i>Переклад:</i></p> <p><i>Рейчел: Хто це так кричав?</i></p> <p><i>Чендлер: Мабуть Моніка.</i></p>
---	---

Таблиця 2.7

При перекладі англійської фрази "*that would be Monica*" українською мовою як "*мабуть Моніка*" у контексті діалогу була застосована граматична заміна – використання частки "*мабуть*" замість дієслівної форми "*була б*", притаманної для англійської мови, задля досягнення більшої відповідності нормам української мови та природності звучання. Це дозволило досягти еквівалентності перекладу на рівні прагматики та відтворити індивідуальні риси мовлення персонажа Чендлера, зокрема його невпевненість та страх перед можливим засудженням з боку Рейчел.

2.3 Визначення можливих напрямків вдосконалення відтворення мовної особистості в перекладах кіногероїв

Інтеграція інноваційних технологій у процес відтворення мовної особистості в перекладі, на нашу думку, є ключовим напрямком для досягнення вищої якості та ефективності. Використання машинного навчання, штучного інтелекту та інших сучасних інструментів дозволяє автоматизувати аналіз лінгвістичних особливостей персонажів та забезпечити точніші та швидкі результати. Один із аспектів інтеграції технологій – використання комп'ютерних програм для аналізу тексту оригіналу та забезпечення належного відтворення мовної індивідуальності, що враховує лексичні, синтаксичні, стилістичні та емоційні аспекти [36, 932-943].

Впровадження інновацій дозволяє автоматизувати етапи перекладу, зменшуючи трудомісткість та часові затрати. Технології сприяють покращенню узгодженості та стабільності перекладу, забезпечуючи послідовний мовний образ кіногероїв у різних мовних середовищах. Інтеграція інноваційних технологій в перекладацький процес відкриває нові можливості для досягнення вищої якості та ефективності у відтворенні мовної особистості кіногероїв.

Створення баз даних зразків вдалих перекладів є важливим кроком у напрямку покращення якості відтворення мовної особистості кіногероїв у перекладі. Такі бази даних можуть містити вдалі переклади конкретних висловлювань, діалогів та сцен, а також аспекти емоційного виразу та стильові варіації.

Контингентна оцінка перекладів є значущим етапом у вдосконаленні відтворення мовної особистості кіногероїв у перекладі. Залучення аудиторії дозволяє отримати реальні відгуки та корисну інформацію від тих, хто споживає перекладені твори. Застосування контингентної оцінки враховує динаміку мовленнєвих та культурних змін у суспільстві та сприяє удосконаленню перекладацької практики.

Стимулювання творчості в перекладацькій галузі також є важливим аспектом для досягнення високої якості відтворення мовної особистості кіногероїв. Такий підхід сприяє розвитку індивідуальних творчих здібностей перекладачів та впровадженню новаторських ідей у сферу перекладу.

Усі ці напрямки не лише сприяють підвищенню якості перекладу, але й враховують сучасні тенденції та потреби аудиторії, забезпечуючи більш точне та ефективне відтворення мовної особистості кіногероїв у перекладі.

Висновки до другого розділу

Художній переклад фільмів та серіалів є складним і багатогранним процесом, що вимагає ретельно продуманої стратегії та підібраних тактик для врахування унікальних особливостей мови оригіналу та мови перекладу впродовж усієї роботи з текстом. Стратегія перекладу передбачає вибір підходу, мовних засобів, мети й врахування цільової аудиторії з перевагою наближення

до цільової культури або збереження елементів вихідної культури. Задля цього, перекладачі використовують дві основні стратегії: доместикація (одомашнення) та форенизація (очуження). В культовому серіалі “Firends” перекладачі поєднували використання цих двох стратегій задля адекватного перекладу мовної особистості персонажів.

Під час аналізу вдалих та невдалих прикладів перекладу мовної особистості виявилось, що іноді перекладачам не вдалося передати тонкості інтонацій і виразність мовних особистостей персонажів, що може вплинути на їх сприйняття глядачем. У деяких випадках український переклад не враховував контекст сценарію та культурні особливості персонажів, що призводило до неприродного або нелогічного використання мови. Натомість, використання перекладацьких стратегій допомогло перекладачам адекватно відтворити спіцифіку мовної особистості персонажів в перекладі на українську мову.

Щодо можливих напрямків вдосконалення відтворення мовної особистості в перекладах кіногероїв, можна вказати на необхідність більш детального аналізу кожного персонажа та його мовного стилю, а також на розвиток творчих стратегій, спрямованих на збереження індивідуальних особливостей кожного героя у перекладі. Важливо також звертати увагу на культурні та соціальні контексти, що можуть впливати на сприйняття та розуміння мови персонажів у різних культурних середовищах. Загалом, поєднання інноваційних технологій, творчого підходу перекладачів та залучення аудиторії до процесу відтворення мовної особистості в перекладах кіногероїв може сприяти досягненню більш високого рівня якості та автентичності у перекладацькій практиці.

ВИСНОВКИ

Процес відтворення мовної особистості в перекладі з огляду на культурне та мовне різноманіття є багатоаспектним, оскільки впливає на сприйняття персонажів, їхню взаємодію та розвиток сюжету. Важливим є розуміння впливу соціокультурних чинників на формування мовної особистості. В ході

дослідження було виявлено, що для дослідження відтворення мовної особистості в перекладі застосовуються різні теоретичні підходи, такі як культурно-компаративний аналіз, психолінгвістичний аналіз, когнітивний, методологічний та лінгвокультурологічний підходи, корпусне дослідження, проте залишаються невирішені питання адекватності та еквівалентності перекладу, зокрема, в контексті адаптації до нових тенденцій мовлення та використання сучасних технологій. Для досягнення адекватності перекладач потребує не лише мовної компетенції, а й глибокого розуміння контексту та особливостей оригіналу. Труднощами є вибір еквівалентів, уникнення втрати сенсу та збереження індивідуальності мовлення. Перекладачу необхідно поєднувати технічну точність з творчістю, задля досягнення адекватного перекладу.

Переклад фільмів та серіалів – складний процес, що вимагає продуманої стратегії та тактик для врахування особливостей вихідної та цільової мови. Стратегія перекладу полягає у виборі загального підходу, добору мовних засобів для точної передачі змісту, визначенні мети та врахуванні цільової аудиторії. Вибір перекладацької стратегії залежить від принципу, якому надається перевага – наближення до цільової культури чи збереження елементів вихідної культури. Залежно від мети, перекладачі застосовують дві основні стратегії: форенизація та доместикація. У перекладі серіалу "Friends" поєднувалися обидві стратегії задля досягнення адекватного відтворення мовної особистості при перекладі, наприклад, при перекладі фрази "*We were on a break!*" – "*У нас був розрив!*" перекладачі застосували стратегію форенізації та максимального збереження оригінального формулювання через дослівний переклад. Натомість, стратегію доместикації часто використовували при перекладі характерних для окремих персонажів вигуків ("*I know!*" – "*Ясна річ!*", "*Zвісно!*"; "*Man alive!*" – "*Хай Бог милує!*"), перекладі ідіом ("*For*

criying out loud!" – "Та хай йому чорт!"), а також у заміні згадок про специфічні для американської культури реалії на більш знайомі українській аудиторії аналоги ("*Central Perk*" – "*ресторанчик*").

В процесі дослідження відтворення мовної особистості персонажів в українському перекладі було проаналізовано низку вдалих і невдалих перекладацьких рішень. Було виявлено, що в окремих випадках, , перекладачам не вдалося точно передати специфіку інтонацій та виразність мовлення персонажів, наприклад при перекладі фрази "*Could that report BE any later?" – "Чи можливо було ще пізніше зробити звіт?"*. Це може вплинути на їх сприйняття цільовою аудиторією. В деяких прикладах український переклад не враховував контекст оригінального сценарію та культурну специфіку героїв, внаслідок чого їхня мова звучала неприродно або нелогічно, як наприклад при перекладі фрази "*wazzuup!" – "як воно?"*". Під час перекладу втрачено посилення персонажа на відомому американській аудиторії рекламної кампанії, та не збереглася іронічна інтонація та алюзія на застарілий тренд, що простежується у відповіді іншого персонажа на цю фразу. Водночас, застосування певних перекладацьких стратегій дозволило адекватно відтворити особливості мовної особистості персонажів при перекладі. Наприклад, при перекладі фрази "*You weren't there*" – "*Не ти ж обіймався!*" було застосовано три стратегії: компенсація відсутності прямого еквівалента за допомогою натяку на конкретну ситуацію обіймів (гра слів), конкретизація (вказівка на конкретну дію з контексту), та перифраза. Застосування цих трьох стратегій дозволило перекладачм створити адекватний переклад, вітворишви мовну особистість персонажа, зберігши гумористичний ефект та передати натяк про емоційний стан персонажа.

Результати дослідження демонструють, що для досягнення еквівалентності під час відтворення мовної особистості персонажів необхідно

ретельно аналізувати вихідний матеріал та враховувати всі складові мовленнєвого портрета героя. Доцільним є використання різноманітних перекладацьких прийомів та стратегій задля найбільш точної передачі стилістичних відмінностей, ідентичності персонажа, його етнокультурної специфіки та емоційного забарвлення мовлення в цільовому перекладі.

Нами було визначено, що для вдосконалення відтворення мовної особистості кіногероїв необхідним є детальний аналіз персонажів та їх мовного стилю, розвиток творчих стратегій для збереження індивідуальних рис, а також урахування культурних і соціальних контекстів, що впливають на сприйняття мови. Поєднання інноваційних технологій, творчого підходу перекладачів та залучення аудиторії до цього процесу сприятиме досягненню вищого рівня якості й автентичності у перекладацькій практиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балко М. Синтаксична і фразеологічна варіативність: особливості утворення та функціонування варіантів. Лінгвістичні студії. Донецьк, 2007. Вип. 15. С. 223–227.
2. Гоца Н. Адекватність та еквівалентність перекладу при передачі розумової лексики в афроамериканському романі українською мовою, № 6, 2009.
3. Єрмоленко С. Я. Мова і українознавчий світогляд: Монографія. – К.: НДІУ, 2007. – 444 с. С. 7–21
4. Загнітко Анатолій. Теорія лінгвоперсонології : [монографія] / Анатолій Загнітко. – Вінниця: Нілан-Лтд, 2017. – 136 с. С. 7-20
5. Засекіна Л. В. Мовна особистість у сучасному соціальному просторі / Лариса Засекіна // Соціальна психологія. – 2007. – № 5 (25). – С. 82–90.
6. Калита О. М. Типи комічних текстів та особливості їх стилістичного аналізу. Лінгвостилістичні студії. 2015. № 2. С. 54–61.
7. Карабан В.І. Переклад англійської наукової та технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2002
8. Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія і практика перекладу [нім.].: Підручник для ВНЗ/ Нова Книга 2006. 592 с. С. 20-27.
9. Ковалик Н. Функціонально-семантичне поле “Space” у британському та американському варіантах англійської мови: лінгвокультурологічний підхід. 2020]

10. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: Нова книга, 2013. 448 с. С. 391–418.
11. Кочан І. М. Варіанти і синоніми термінів з міжнародними компонентами / І. Кочан // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія : Проблеми української термінології. – 2008. – № 620. – С. 14–19.
12. Кулик О., Рубан І. Мовна й мовленнєва особистість: проблема дефініцій. Теоретична і дидактична філологія. 2014. Вип. 17. С. 76–89.
13. Куликова Л. А., Тарасенко Т. В. Діалог культур у теорії міжкультурної комунікації та практиці викладання іноземних мов. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка. 2017. № 1(18).
14. Лучук О.М. Різномасштабність перекладів одного твору як проблема перекладознавства (на матеріалі українських перекладів Шекспірівської драми «Троїл і Крессіда») : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.16 «Теорія і практика перекладу». К., 2016. 25 с.
15. Набережнєва, Т.Є. (2016). Текстові перекладацькі ресурси, їх види та особливості використання. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, № 22. 187 с.
16. Пастрик Т. В. Концептуальна модель продуктивного білінгвізму перекладача. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка. 2006. Т. 8, № 2. С. 141–148. С.146

17. Романченко А./Проблема типології мовних особистостей/Наукові записки ТНПУ. Серія: Мовознавство. - Вип. II (26) 2016
18. Селігей П. Структура й типологія мовної свідомості/ Мовознавство, 2009. 18 с.
19. Славова Л., Борисенко Н. Одомашнення та очуження як основні прийоми дублювання у кіноперекладі. Переяславська мовознавча толока: тези I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Переяслав-Хмельницький, 19-20 вересня 2019 року) / Гол. ред. К. І. Мізін; ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав-Хмельницький, 2019. 250 с. С. 168-169.
20. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. К.: Факт-Наш час, 2016. 344 с. С. 7–24.
21. Струганець Л. Культура української мови і мовна особистість учителя [Текст] : дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Струганець Любов Василівна ; Тернопільський держ. педагогічний ун-т. - Тернопіль, 1996. - 226 с.
22. Сухенко В. Формування мовної особистості в епоху глобалізації / В. Сухенко // Дриновський збірник. – Софія-Харків : Вид. БАН ім. проф. Марина Дринова, 2019. - Т. XII. - С. 279–283.
23. Чередниченко О.І. Про мову і переклад. К.: Либідь, 2017. 248 с. С. 72.
24. Шемуда М. Г. Граматичні трансформації при перекладі англomовного художнього роману Дж. Селінджера «Над прірвою у житті» на українську мову.

URL:<https://naub.oa.edu.ua/hramatychni-transformatsiji-pry-perekladi-anhlomovnoho-hudozhnoho-romanu-dzh-selindzhera-nad-prirvoyu-u-zhyti-na-ukrajinsku-movu/>]

25. Яровенко Л. С. Теорія перекладу : метод. посіб. / Л. С. Яровенко. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2021. 88 с. С. 40-45.
26. Aaltonen S. Time-sharing on Stage: Drama Translation in theater and society. Philadelphia: Adelaid, 2020. 248 p. P. 83.
27. Bassnett S., Lefevere A. Constructing Cultures: essays on literary translation. Clevedon: Multilingual matters, 2018. 163 p. P. 46.
28. Birdwistell R.L. Kinesics and context: Essays on body-motion communication. Philadelphia: Univ. of Pennsylvania Press, 2020.
29. Brown P., Levinson S. C. Universals in language usage: Politeness Phenomena. In Questions and politeness: Strategies in Social Interaction. Cambridge University Press. 2018.
30. Canestrari C. Meta-communicative signals and humorous verbal interchanges: A case study // Humor - International Journal of Humor Research. Volume 23. Issue 3. August 2014. P. 327-349.
31. Charles J. Nudelman, Pasquale Bottalico, Miriam van Mersbergen, Chaya Nanjundeswaran/Toward Enhanced Voice-Related Self-Reports: Translation, Cross-Cultural Adaptation, and Validity.2024 URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0892199724000894>
32. Chaume F. Film Studies and Translation Studies: Two Disciplines at Stake in Audiovisual Translation. Meta. 2014. Vol. 49 (1). P. 12–24.

33. Chenggang Mi, Shaoliang Xie. Language relatedness evaluation for multilingual neural machine translation/ URL: <https://doi.org/10.1016/j.neucom.2023.127115>
34. Eugene Nida. Toward A Science of Translating, Bible Translating. 1964. 341p. P. 170.
35. Hanna Risku. Cognitive Approaches to Translation. 2014. URL: https://www.researchgate.net/publication/278307132_Cognitive_Approaches_to_Translation
36. Dr. Mohamad Ahmad Saleem Khasawneh, Dr. Mohammad Ghazi Raja Al-Amrat. Evaluating the Role of Artificial Intelligence in Advancing Translation Studies: Insights from Experts. Migration Letters Volume: 20, №: S2 (2023), P. 932-943
37. Silvia Brut i, Roberto A. Valdeón & Serenella Zanotti (2014) Introduction: Translating Ethnicity: Linguistic and Cultural Issues, European Journal of English Studies, 18:3, P. 233-241.
38. VENUTTI, L. (1995). The Translator's Invisibility. A History of Translation. London and New York: Routledge.

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

39. Англійсько-український словник : вебсайт. URL: <https://e2u.org.ua/>
40. Словник Cambridge Dictionary : вебсайт. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/for-crying-out-loud>
41. Фразеологічний словник : вебсайт. URL: <http://korusno-znatu.in.ua/frazeologizmy/nide-pravdy-dity/>

42. Urban Dictionary : вебсайт. URL:
<https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Whats%20Up%3F>

ДОДАТКИ

1.	<i>Chandler: Okay, okay. This is</i>	<i>Чендлер: Окей, окей.</i>
----	--------------------------------------	-----------------------------

	<p><i>an actual joke: What do you serve but can't eat?</i></p> <p><i>Ross: I don't know, what?</i></p> <p><i>Chandler: Tennis balls!</i></p>	<p><i>Послухайте анекдотець: Що ти подаєш, але не їси?</i></p> <p><i>Рос: Не знаю, що?</i></p> <p><i>Чендлер: Тенісні м'ячі!</i></p>
2.	<i>It's a moo point</i>	<i>Це – мукання</i>
3.	<i>We were on a break!</i>	<i>У нас був розрив!</i>
4.	<i>I know!</i>	<i>Ясна річ!</i> <i>Звісно!</i>
5.	<i>For crying out loud!</i>	<i>Та хай йому чорт!</i>
6.	<i>Man alive!</i>	<i>Хай Бог милує!</i>
7.	<i>Duly noted</i>	<i>Ніде правди діти</i>
8.	<i>God helps us</i>	<i>Рятуй нас Господи</i>
9.	<i>Central Perk</i>	<i>Ресторанчик</i>
10.	<i>Could that report BE any later?</i>	<i>Чи можливо було ще пізніше зробити звіт?</i>
11.	<p><i>Ross: Don't sweat it, I've got this section covered. Yeah, in fact I've got this little baby to shine in people's eye. Okay, see you later.</i></p>	<p><i>Рос: Ідіть собі, відпочивайте. У мене тут усе під наглядом і в мене є оце, щоби світити в морду. Ну, бувайте</i></p>
12.	<p><i>Monica: Ross and Charlie. Joey and Rachel. Phoebe and Mike. We're the only ones leaving with the person we came with!</i></p> <p><i>Chandler: That's not true. I came with Monica, I'm leaving with</i></p>	<p><i>Моніка: Рос і Чарлі, Джої і Рейчел, Фібі і Майк, ми тут єдині хто не поміняв партнерів!</i></p> <p><i>Чендлер: Неправда, я приїхав з Монікою, а живу з Альфом.</i></p> <p><i>Моніка: Годі глузувати з</i></p>

	<p>Weird Al.</p> <p><i>Monica: Okay, I've had it with the hair jokes. Tomorrow I'm going to the salon.</i></p> <p><i>Chandler: Okay, Buckwheat.</i></p>	<p><i>моєї зачіски. Завтра вранці перед від'їздом я піду в салон.</i></p> <p><i>Чендлер: Добре, Перекомтиполе.</i></p>
13.	<i>wazzzuiiup!</i>	<i>Як воно?</i>
14.	<i>Joey doesn't share food!</i>	<i>Джої не ділиться їжею!</i>
15.	<p><i>Rachel: But you said that you liked him! I mean what happened?! Did you just change your mind?!</i></p> <p><i>Erin: Kinda.</i></p> <p><i>Phoebe: Then change it back!</i></p>	<p><i>Рейчел: Ти казала, що він тобі подобається! Що сталося? Ти в ньому розчарувалася?!</i></p> <p><i>Ерін: Є трохи.</i></p> <p><i>Фібі: То зачаруйся назад!</i></p>
16.	<p><i>Chandler: That's it?</i></p> <p><i>Phoebe: Yeah, it was really hard.</i></p> <p><i>Chandler: Oh, yeah, that hug looked pretty brutal.</i></p> <p><i>Phoebe: Ok, you weren't there.</i></p>	<p><i>Чендлер: Це все?</i></p> <p><i>Фібі: Так. Було дуже важко</i></p> <p><i>Чендлер: Такі жорстокі обійми</i></p> <p><i>Фібі: Не ти ж обіймався!</i></p>
17.	<p><i>Monica: Okay, so I'm responsible, I'm organised. But hey, I can be a kook</i></p>	<p><i>Моніка: Так, я відповідальна, я організована, але можу бути і з джмеликом</i></p>
18.	<p><i>Rachel: Who is being loud?</i></p> <p><i>Chandler: Oh, that would be Monica.</i></p>	<p><i>Рейчел: Хто це так кричав?</i></p> <p><i>Чендлер: Мабуть Моніка.</i></p>

SUMMARY

This study focuses on the theoretical aspects of reproducing the linguistic personality of film characters in translation. It provides an overview of research on this topic and explores the diversity of linguistic personalities and their role in

translation through theoretical concepts. The work analyzes the reproduction of linguistic personalities of characters in the popular TV series "Friends" and its Ukrainian translation, objectively comparing the translators' strategies and tactics through the lens of the original and its translation.

The process of reproducing linguistic personality in translation, considering cultural and linguistic diversity, is multifaceted, as it affects the perception of characters, their interactions, and plot development. Understanding the influence of sociocultural factors on the formation of linguistic personality is crucial. The study revealed that various theoretical approaches are employed to investigate the reproduction of linguistic personality in translation, such as cultural-comparative analysis, psycholinguistic analysis, cognitive, methodological, and linguoculturological approaches, as well as corpus research. However, issues of adequacy and equivalence in translation remain unresolved, particularly in the context of adapting to new speech trends and the use of modern technologies. To achieve adequate translation, the translator requires not only language competence but also a deep understanding of the context and particularities of the original work. Challenges include choosing equivalents, avoiding loss of meaning, and preserving the individuality of speech. The translator must combine technical accuracy with creativity to achieve an adequate translation.

Translating films and TV series is a complex process that requires a well-thought-out strategy and tactics to account for the particularities of the source and target languages. The strategy involves selecting an approach, means, goals, and considering the audience, with a preference for domestication or foreignization. In the translation of the TV series "Friends" both strategies were combined. In the process of studying the reproduction of the linguistic personalities of characters in the Ukrainian translation, a number of successful and unsuccessful translation decisions were analyzed. It was found that in some cases, the translators failed to accurately convey

the specifics of intonations and the expressiveness of the characters' speech, which may affect their perception by the target audience. In some examples, the Ukrainian translation did not consider the context of the original screenplay and the cultural specifics of the characters, resulting in their language sounding unnatural or illogical. At the same time, the application of certain translation strategies, such as domestication and foreignization, allowed for an adequate reproduction of the linguistic personality traits of the characters in the translation.

The research results demonstrate that to achieve equivalence in reproducing the linguistic personalities of characters, it is necessary to carefully analyze the source material and consider all components of the character's speech portrait. It is advisable to use various translation techniques and strategies to most accurately convey stylistic differences, character identity, their ethnocultural specifics, and the emotional coloring of speech in the target translation.

We have determined that to improve the reproduction of the linguistic personalities of film characters, a detailed analysis of the characters and their language style is necessary, as well as the development of creative strategies to preserve individual traits and consideration of the cultural and social contexts that influence language perception. The combination of innovative technologies, a creative approach from translators, and audience involvement in this process will contribute to achieving a higher level of quality and authenticity in translation practice.